

Spravedlnost

Cicero kdysi napsal, že spravedlnost znamená, že se každému má dostat toho, co mu náleží (*iustitia in suo cuique tribuendo cernitur*, někdy se zkracuje na „*suum cuique*“). To ovšem není nejšťastnější výměr, protože celá váha potom spočívá na tom, co vlastně tomu či onomu opravdu náleží. Na čem to závisí? Na zvycích a zvyklostech doby a společnosti? Řekneme-li, že někomu něco náleží, musíme to zdůvodnit: náleží jednomu člověku něčeho víc než druhému? Nebo snad náleží každému všeho stejně? Není tomu spíš naopak, že každému se dostává něčeho víc než druhým a něčeho naopak méně než druhým? Nespočívá proto spravedlnost spíš v tom, že se tato původní (a tzv. přirozená) nerovnost mezi lidmi (a to v nejrůznějším ohledu), má nějakým způsobem napravovat a vyrovnávat? To však jsme přešli k „danému stavu“, tedy k situaci, jaká je „dána“ jednak přírodou, jednak společností a postavením v ní (resp. postavením rodiny a užšího společenství, do kterého se ten či onen narodí nebo již narodil). Můžeme otázku spravedlnosti vztáhnout také na tuto původní (přírodní i společenskou) situovanost člověka (nebo snad dokonce kteréhokoli dalšího tvora)? Kdysi dávno Anaximander učil, že pomíjivost každé skutečnosti je splacením dluhu za nespravedlnost, že vůbec vznikla. Patočka tuto myšlenku oživil a reinterpretoval v tom smyslu, že každý, kdo se narodil, má dluh, který ve svém životě má splácet. Je v obec možné chápat spravedlnost tak, že předchází všemu, že tu „je“ (tj. platí, vládne) ještě dříve, než cokoli vznikne?

(Písek, 081031-2.)